

Lek en Huibert Kroniek

12e jaargang nr. 1, februari 2010

Periodiek van de Vereniging Historisch Lexmond en Hei- en Boeicop

VERENIGING HISTORISCH LEXMOND EN HEI- EN BOEICOP
opgericht 14 oktober 1998

Beschermheer	Dr. M. Bijleveld van Lexmond
Bestuur	W. van Zijderveld, voorzitter M.J. van de Graaf, secretaresse A. de Wit, penningmeester J. den Besten-Spek W. van Honk, vice voorzitter S. de Ridder J.A. Schaafsma
Secretariaat	M.J. van de Graaf Hei en Boeicopseweg 4 4126 RJ Hei- en Boeicop e-mail: van_de_graaf@zonnet.nl
Ledenadministratie	A. de Wit Kortenhoevenseweg 32 4128 CR Lexmond tel. 0347-341502 e-mail: adewit1@solcon.nl
Redactie Lek en Huibert Kroniek	S. de Ridder e-mail: ridders@wanadoo.nl
Website	www.vhlhb.nl

CONTRIBUTIE 2010	Leden	€ 15,00
Rekeningnummer:	Steunleden	€ 6,00
3360.32.587	Buitenleden	€ 21,00

ACTIVITEITENAGENDA:

Do. 4 maart 2010	Jaarvergadering, grote zaal Dorpshuis. Na de pauze beamerpresentatie over J. Holl, door C. Spek.
Za. 20 maart 2010	Excursie naar watermolens op de Veluwe en paleis Het Loo.
Woe. 7 april 2010	Beamerlezing: De watersnood van 1820, door M. Mollema. Internos

KIEZEN VOOR DE RAAD

W. van Zijderveld

Binnenkort moeten de stemgerechtigde inwoners van Lexmond en Hei- en Boeicop weer naar de stembus om een nieuwe gemeenteraad van Zederik te kiezen. Zowel mannen als vrouwen mogen dat doen, maar dat is niet altijd zo geweest. Vóór 1917 mochten alleen mannen stemmen en dan nog alleen maar zij die gemeentelijke belasting betaalden of, na 1896, aan andere eisen voldeden. In dorpen als Lexmond en Hei- en Boeicop kende men de mannen die op de kieslijst stonden (vrouwen mochten pas vanaf 1926 worden gekozen) en men wist welke standpunten ze in de raad innamen of geacht werden in te nemen. De problemen die in de raad werden besproken raakten de inwoners ook direct en door de dorps tam-tam wist iedereen al snel na een vergadering wat er was besproken en wie welke standpunten had ingenomen. Vanaf de jaren twintig van de vorige eeuw verschenen in de regionale kranten verslagen van de raadsvergaderingen en kon iedereen lezen welke standpunten de raadsleden hadden ingenomen. Zo'n verslag was altijd ietwat gekleurd door de verslaggever, maar de essentie bleef overeind. De burgers bleven zo op de hoogte en de raadsleden scherp. Men wist wat men aan de gekozen vertegenwoordiger had. Ondanks de betere communicatiemogelijkheden is dat nu allemaal voorbij. Weliswaar staat in de gemeentelijke informatie-advertentie wat er is besproken en wat de uitkomsten waren, maar wie welke standpunten innam en welke argumenten werden aangevoerd, wordt niet of omfloerst weergegeven. Bovendien komen principiële zaken veel minder aan de orde dan vroeger en zijn er veel meer 'technische' zaken. Tegenwoordig worden veel besluiten voorgedrukt in commissievergaderingen, waardoor besluiten in de raad vaak showstukjes worden. Verslagen op internet werken ook al niet, want wie gaat nu achter zijn computer zitten om een verslag te lezen? Al met al is het in de loop der jaren veel moeilijker geworden om te beoordelen of een gekozen raadslid standpunten heeft ingenomen (tot en met de stemming!) dan in de 20^e eeuw.

Desondanks: toch maar gaan stemmen.

WETENSWAARDIGHEDEN

R. Visser

Een gewichtig onderwerp.
Beste lezers,

Wat is het ineens toch snel gegaan met die dijkverzwaring vind u ook niet? Zo loop je nog over het bruggetje bij de Lekstraat en nu ligt daar die grote dijk. De heer Van Zijderveld heeft er in de vorige Lek en Huibert Kroniek nog twee foto's van Toen en Nu aan besteed.

Die dijk is natuurlijk voor ons aller welzijn. Je moet er niet aan denken dat het water tot aan je dakgoot staat. Maar voor historisch onderzoek is de grond onder de dijk voorlopig onbereikbaar geworden. Met die gedachte, en omdat ik allerlei indicaties had van vroege activiteiten in dat gebied zoals stenen en scherven, ben ik in de winter van 2008 eens met m'n laarzen aan door het afgegraven land links van de Lekstraat gaan snuffelen.

In de opgeworpen bergen met grond vond ik eigenlijk niet veel spannends. Veel scherven van serviesgoed en glaswerk uit de 20^e-eeuw. Zelfs nog een aantal intacte glazen flesjes en flessen, maar verder niets opzienbarends.

Foto 1

Op zich vond ik dit wel vreemd want er lagen ook flink wat oude stenen in de grond waaronder ondermeer 'Klooster moppen' en stenen van 'IJssel formaat'. Misschien moet ik de laatste 'Lek formaat' noemen? Doet er eigenlijk niet veel toe, ik heb een paar vierkante meter van verschillende stenen verzameld en daarvan een stukje in mijn tuin aangelegd.

Dat ik geen oudere sporen kon vinden bleef me toch bezighouden, maar pas nadat de graafmachines de grond vlak naast de sloot tot bijna waterniveau hadden afgegraven kwamen de verwachte sporen naar boven. In de afgegraven grond vond ik vele scherven van aardewerk en tegels uit de 15^e, 16^e en 17^e eeuw. Helaas hadden de graafmachines mij geen hele exemplaren als vondst gelaten, maar je herkent op foto 2 natuurlijk al snel de stukken wandtegel, de ene vroeg en de ander laat uit de 18^e eeuw, maar ook bijv. een stuk van een Majolica tegel uit de 16^e eeuw (rechts onder) en scherven van 16^e en 17^e eeuws steengoed.

Foto 2

Na de omgegooide grond grondig doorzocht te hebben ben ik ook nog over de afgraving zelf gelopen. Daar was de grond, of eigenlijk moet ik zeggen de blauwe klei, glad afgeschaafd en er zat geen scherf groter dan een paar centimeter meer in de grond. Toch was het in deze grond waar ik een bijzondere en gewichtige vondst deed. Bijzonder omdat het nog helemaal intact was en ik geen flauw idee had wat het kon zijn, gewichtig omdat het van enig formaat en gewicht is. Kijkt u zelf maar op Foto 3.

Foto 3

Doordat het object plat in de grond lag had de graafmachine het gelukkig niet stuk gemaakt en zelfs het glazuur niet beschadigd.

Ik had eerst niet door wat het was en dacht dat het een stuk van een oude tegel was, maar nadat ik het uit de klei gepeuterd had en het gat vrij van klei had gemaakt, zag ik dat het glazuur doorliep in het gat. Kortom, het gat had een functie! Al nadenkend wat het nou kon zijn, (ik begon al wel een idee te krijgen) struikelde ik zowat over nog zo'n ding. Helaas was dit maar een halve, maar evengoed! Zo heb je zoiets nog nooit gezien en dan heb je er twee in handen! Wat kan het toch vreemd lopen.

Thuisgekomen heb ik ze beide met wat water schoon gemaakt en zag dat er een duidelijk verschil zit tussen de twee. Waar de hele gemaakt is van rode klei met een groenige glazuur, is de ander van blauwgrijze klei met een bruinige glazuur. De laatste doet me direct denken aan hetzelfde materiaal waar ook de baardman kruiken van gemaakt zijn. (Zie mijn Wetenswaardigheden in de Lek en Huibert Kroniek van 5 november 2006) Het fijne hiervan is dat ik dan ook direct deze vondst in de 17^e eeuw kan plaatsen. Ik krijg het sterke vermoeden dat de Marskramers in die tijd niet alleen baardman kruiken kwamen afleveren bij Killestein, maar ook nog dit soort objecten brachten naar de Lekstraat!

Ook van de intacte vondst kunnen we op basis van het materiaal en het glazuur al iets over de leeftijd zeggen. Na het schoonmaken was namelijk duidelijk zichtbaar dat het glazuur groenig is, wat betekent dat het een zout glazuur is. Bij het bakken van de klei werd er een hand zout in de oven gegooid dat zich als glazuur, meestal heel onregelmatig, aan de klei hechtte.

Toen ik deze vondst uit de grond haalde, dacht ik eerst dat het een stuk tegel was. De reden hiervoor is dat ik al eens eerder een stuk tegel met groene glazuur ter hoogte van Killestein had gevonden. Daarnaast zitten er op de stadsmuur in Vianen ook tegels met zoutglazuur. Het is dus een bekende en zeer algemene techniek waarmee niet alleen plavuizen bewerkt zijn, maar ook bijvoorbeeld bekers en kruiken. De techniek werd algemeen toegepast in de 16^e eeuw, dus ik durf wel te stellen dat we hier met een object uit de 16^e eeuw te maken hebben.

Maar wat zijn het nou? Ik had zoiets nog nooit gezien. Waar ga je dan zoeken? De oudste, niet langer dan 11 cm, 10 cm breed en 2,5 cm dik en een gat met een diameter van ongeveer 1 cm, laat geen zichtbare slijtagesporen zien waaraan misschien iets was af te leiden. Het glazuur in het gat is helemaal intact, ook op de randen. Het ligt voor de hand dat er een touw door het gat ging, maar deze moet dus gefixeerd zijn geweest, anders was er wel slijtage te zien.

De 'halve' is 13 cm lang, 2,2 cm dik, met een gat van ruim 2 cm en zou, geschat, ook ongeveer 13 cm breed geweest moeten zijn. Iets langer en breder en iets dunner dus dan de 'oude'. Blijkbaar had de maat dus niet direct een functie, maar ging het om het gewicht!

De plaats waar ik ze gevonden heb was aan de slootkant. Echter, deze sloot lag daar al heel lang, zie oude plattegronden van Lexmond, en had een verbinding met de Lek. Zou het iets met boten te maken hebben? Een gewicht voor een net misschien? Ik heb heel wat schilderijen onder de loep genomen en boeken uitgeplozen, maar probeer maar eens een tekening of schilderij uit de 16^e of 17^e eeuw te vinden waar zoiets op staat! Niets dus! Dan het internet maar uitpluizen. Maar hoe heet zoiets dan? Vissersnet gewicht? Of visnet gewicht, stenen gewicht..... Na vele verschillende zoektermen vond ik eindelijk een site waar onder de term 'vis-net verzwaaring' zo'n zelfde object staat. Wat een geluk. Mijn intuïtie was dus goed, hoewel er op diezelfde website een foto van nog zo'n gewicht staat

waarbij de omschrijving 'Stenen gewicht voor touwweverij'. Voor onze vondsten gok ik op het eerste, gezien de locatie waar ze gevonden zijn. Het is echter niet uitgesloten dat er daar aan het water ook een touwvlechter zijn werk heeft uitgeoefend. Laten we onze vondsten dan maar als volgt omschrijven; Stenen gewicht of visnet verzwarende. Echt een wetenswaardigheid nietwaar?

Ik ben erg blij dat ik deze vondsten nu met jullie kan delen. Het ontrafelt weer een klein stukje van de lokale geschiedenis en is een ware aanvulling voor ons virtuele museum. Mocht het virtuele museum zich ooit materialiseren dan weet ik zeker dat deze vondsten daar een mooi plekje zullen vinden.

Tot de volgende L&H K.

Foto 4

Object: Stenen gewicht/Visnet verzwarende

Staat: Zeer goed

Periode: 16^e eeuw

Herkomst: Vermoedelijk lokaal gemaakt.

Vindplaats: Lexmond nabij de Lekstraat. (Aan linker kant gezien vanaf de dijk.)

Toepassing: Verzwaren van netten of als gewicht bij het touwvlechters.

Maten: l x b x d = 11 x 10 x 2,5 cm

Gatgrootte: Diameter = 1 cm

Eigendom: In bezit van R. Visser

Foto 5

Object: Stenen gewicht/ Visnet verzwaring

Staat: Gebroken (1 helft)

Periode: 17^e eeuw

Herkomst: Rijnland (Keulen/ Frechen) Duitsland.

Vindplaats: Lexmond nabij de Lekstraat. (Aan linker kant gezien vanaf de dijk.)

Toepassing: Verzwaren van netten of als gewicht bij het touwvlechten.

Maten: l x b x d = 13 x 13 x 2,2 cm

Gatgrootte: Diameter = 2 cm

Eigendom: In bezit van R. Visser

=====

FOTO'S ONTVANGEN VIA A. DE WIT

Gem. Zangveren. Prinses Juliana Lexmond opgericht 1908 of 1909.

Twee onvergetelijke Lexmondse winkeliersters, die jarenlang in de Dorpsstraat hun klanten bediend hebben. Het zijn Pietertje Molenaar-Dijkers, door de dorpsgenoten Pietje van Tunneze genoemd, en mevrouw M. van Drenth-Kuypers, door de dorpsgenoten vrouw Van Drint genoemd.

TOEN EN NU

W. van Zijderveld

Huize De Zoom in 1982.

Het nieuwe De Zoom, december 2009.

LEXMOND IN 1959

W. van Zijderveld

Gemeentesecretaris G. Janssen maakte elk jaar voor de Nieuwjaarsbladen die in Ameide en Meerkerk werden uitgegeven, een overzicht van de gebeurtenissen die in het afgelopen jaar hadden plaatsgevonden. Hij deed dat heel knap. Kort en bondig, maar wel volledig. Dat kort en bondige moest wel, want anders ging de redactie van de krant in het artikel schrappen en dat was niet de bedoeling. Hieronder zijn verslag uit 1959.

Het gaat met een jaaroverzicht als met het jaarverslag van een vereniging: interessant is het om de feiten van het verstreken jaar nog eens op te halen. Maar dan vergeten we ze snel, want wie weet nog wat er in 1958 voorviel? Wat was er zoal wat in 1959 opviel?

In een feestelijke dienst werd de verbouwde en vernieuwde Gereformeerde kerk met bijruimten officieel in gebruik genomen. Een gelukkig verschijnsel was de samenwerking Hervormd-Gereformeerd bij de herdenking der Reformatie en het Kerstfeest voor de bejaarden. De Gereformeerde jongens- en meisjesverenigingen werden samengesmolten.

Wat de bejaarden betreft: dank zij veler medewerking bezochten zij Edam, Marken en Oud-Valkeveen (met de viering van een zilveren bruiloft tot besluit!). De Bond van Plattelandsvrouwen bakte de traditionele olieballen om bij de volgende tocht wat in de knip te hebben en onthaalde de ouderen op haar jaarvergadering. De bejaardensociëteit kon maar weinig belangstelling wekken.

De jaarlijkse veertig verkeersongelukken met de nodige materiële schade zeggen ons weinig meer, maar hoe werden wij tot driemaal opgeschrikt door de dodelijke ongevallen van Henk Plieger, les Streefkerk en D.C. van Kekem; een droevig record. Een ongeval in Vianen bracht een inwoner enkele maanden in het ziekenhuis.

Voor het bevolkingstal is 1959 voorspoedig geweest. Voor zover op dit ogenblik (19 december) valt te becijferen, eindigen we met 1895; we begonnen het jaar met 1860. 14 Inwoners stierven (1958: 21), 40 kinderen werden geboren (1958: 31), 60 personen werden

ingeschreven (1958: 43), doch 51 Lexmonders verlieten ons (1958: 74), 14 bruidsparen betraden het gemeentehuis (1958: 13).

Ook in de bouwnijverheid was het druk: naast vele kleinere werken kwamen 3 particuliere en 8 woningwetwoningen gereed. De Coöperatieve Boerenleenbank werd feestelijk in gebruik genomen.

Bij het openbaar lager onderwijs was het tweemaal feest: meester Ten Bergen maakte 40 jaren onderwijzersleven vol en de nieuwe school in de Nes werd in gebruik genomen. De School met de Bijbel kreeg een nieuwe onderwijzeres in mej. Streefkerk ter vervulling van de vacature, door mevr. van Bekkum tijdelijk vervuld. Begonnen werd met een schoolkrant.

Vele Amerikaanse en Canadese kranten brachten de foto van een oud-Lexmondse, met haar kinderen gereed staande voor een vakantievliegtocht naar Nederland. Wagenmaker Bikker maakte een pronkstuk voor het Spoorwegmuseum (een coupé eerste klas stoomtrein) en dat bracht hem in "Tussen de rails" en andere bladen.

In april overleed H. de Jong, o.a. oprichter en oud-penningmeester van de woningbouwvereniging en bestuurslid van het Groene Kruis. De oudste vrouw, wed. M. van Delft-Muis, stierf ook, 88 jaar oud. De oudste inwoner, G. van Dieren, mocht zijn 92^e verjaardag herdenken. Het zakenleven. De nieuwe kapperszaak van C. de Wit en de groenten- en fruithal van P. 't Lam zijn een aanwinst voor de Dorpsstraat. Schoenmaker Tukker verhuisde naar de Kortenhoeven-seweg. D. Bos is begonnen met de bouw van een grote toonzaal voor zijn meubelen enz. De bakkerijen van M.C. van Dijk en J. Veen werden vernieuwd. Eén zaak is verdwenen: de bakkerij van wed. Brokking, tot spijt van de genietters van haar wijd bekende speculaas. Kruidenier den Hartogh vierde het 25-jarig bestaan van zijn zaak.

Er was ook leven in de politieke brouwerij wegens de vervroegde verkiezing voor de Tweede Kamer. Prof. Dr. I.A. Diepenhorst sprak voor de A.R., H. van Kuilenburg voor de Partij van de Arbeid en A. Caljé voor de V.V.D. De laatste partij kreeg een eigen afdeling in Lexmond. Ook de Boerenpartij hield een propagandavergadering: resultaat 3 stemmen.

Uit het verenigingsleven valt ook een en ander te vermelden buiten de gewone activiteiten. De ijsclub vierde haar 40-jarig bestaan. De sportverenigingen hielden opnieuw een geslaagde sportdag. Enkele arbeiderszangverenigingen hielden een federatief concert. Aan de

eigen arbeiderszangvereniging werd een kinderkoor toegevoegd. Een tweede nieuwe vereniging was de visclub. In de Bloesemwandeltocht van de wandelsportvereniging liepen 944 wandelaars mee; in de avondvierdaagse, besloten met een concert, 175. De Hervormde jongelingsvereniging organiseerde een jeugd-appel in streekverband. De Macht van het Kleine vierde het gouden jubileum. In het voor- en najaar werd een Cefa-film vertoond. Ook de Alg. Ned. Metaalbewerkerbond kwam met een film.

De Ned. Blindenbond, de Bijbelkioskvereniging en de Vereniging Veilig Verkeer belegden propagandabijeenkomsten. De laatste vereniging is ook begonnen met een verkeerscursus, helaas met matige belangstelling. Ook de cursus zoutloos dieet van het Groene Kruis had ruimere interesse verdiend. Negen leden van de Vrijwillige Brandweer volgden een cursus en verkregen allen een diploma. Ook de bazar ontbrak dit jaar niet: hiervoor zorgde de wandelvereniging.

De Stichting Landbouwbelang kwam, bij gelegenheid van het gereedkomen van een voorbeeldwoning, met een tentoonstelling. Opnieuw hield de fokvereniging een jongveedag. De kringkeuring voor geiten werd dit jaar in Lexmond gehouden. Niet onvermeld mag blijven de hulpactie voor de boeren in de verdroogde streken. Als onderdeel hiervan logeren een aantal Overijsselse koeien deze winter in Lexmondse stallen. De uitzonderlijke droogte was er oorzaak van, dat vooral de zanderige uiterwaarden het zwaar te verduren kregen. Daarentegen profiteerde het laaggelegen weiland van het uitblijven van regen. De fruitpluk verliep dit jaar wel bijzonder gunstig; over het geheel genomen waren het aantal kg en de prijs goed.

Ingrijpend waren de werkzaamheden aan de nieuwe rijksweg. Een baggermachine tot bij de Heicoppersteeg was wel een bijzondere verschijning in de polder! Het zandbed ligt er nu tot en met de oprit voor de tunnel over de Laak, de parallelweg is doorgetrokken tot het dorp en juist is een aanvang gemaakt met de kunstwerken. De Kortenhoeveneseweg nabij de kerk werd verbeterd en de Nes uitgebreid met straatwerk en plantsoen.

Met de wens dat 1960 voor ons allen een zegenrijk jaar mag zijn, wil ik dit overzicht besluiten.

=====

UIT DE 'LEERDAMMER' VAN 70 JAAR GELEDEN

J.L.E. Bassa-de Jong

Hei- en Boeicop

Bericht van 06-01-1940

- Ijsbijten. Nu door aanhoudende vorst onze waterrijke Polders in een groote ijsvloer zijn herschapen, mogen we er wel aan herinneren, dat iedere bewoner verplicht is, een brandbijt van 1 vierk. meter te maken, en open te houden, daar zulks bij nalatigheid bij een eventueelen brand de ernstigste gevolgen zou kunnen hebben.

Bericht van 13-01-1940

- Begin van brand. Tijdens de schooluren ontdekte de onderwijzeres van de Openbare school alhier, mej. E.A. de Munnik, een eigenaardige brandvlucht in het lokaal, waarmede zij direkt het schoolhoofd, den heer H.K.Schuitemaker, in kennis stelde. Deze stelde onmiddellijk een onderzoek in, waarbij bleek, dat het rietbekselsel van den schoorsteen, waarover stucadoorswerk verwerkt was, aan het branden was, wat vermoedelijk door een open voeg in den schoorsteen was veroorzaakt. Met een emmer water wist de heer S. dit begin van brand te blusschen. Aan de activiteit van het onderwijzend personeel is het zeker te danken, dat erger is voorkomen.

Berichten van 16-01-1940

- Collecte. De collectebus van de groote Armen, waarmede gecollecteerd wordt bij het voltrekken van huwelijken, bevatte een bedrag van f16.07. Dit is de opbrengst over de jaren 1938 en 1939.
- Hoogtezon. In verband met het bewonen van de Pastorie der Ned. Herv. Kerk, alhier, waar in een der kamers de hoogtezon van de Vereen. "Het Groene Kruis" was ondergebracht, heeft het bestuur naar een andere gelegenheid daarvoor uit moeten zien, dat zij naar men verneemt thans heeft gevonden in een der kamers van den heer H. de With Hz., alhier.

Bericht van 27-01-1940

- In de l.l. gehouden bestuursverg. van Ver. "Het Groene Kruis", alhier, werd o.m. besloten, dat de algem. Ledenverg. zal worden gehouden op Donderdag 18 Februari a.s. Een tweetal commissies werden benoemd, bestaande uit de heeren G. van Es en J.C. Zijderveld tot het nazien van de bescheiden van de penningm., en B. Bogerd en H. den Braven tot 't nazien van de magazijngoederen. Tot slot deelde de oud-secr., de heer N. Spronk, die aan de beurt van aftreden is, mede, zich niet meer als bestuurslid beschikbaar te stellen wegens hoogen ouderdom.

Bericht van 30-01-1940

- Wilde ganzen. Door aanhoudende strenge koude en den zwaren sneeuwval, zijn ook in deze Polders de afgelopen week enkele koppels ganzen neergestreden. De jachtopziener H. alhier, die gedurende zijn loopbaan deze dieren nog nimmer hier had aangetroffen, wist een 3-tal exemplaren te schieten, die ruim 7 pond per stuk wogen.

Bericht van 13-02-1940

- De Ijskorst. Blijkens gedane opmetingen in het Zederikkanaal, alhier, van de dikte van de ijskorst, bleek deze, ondanks de plaatshebbende dooi, een dikte te hebben van 27-30 c.M.

Bericht van 17-02-1940

- Door koude bevangen. Met alle nadeelige gevolgen, die velen reeds van de hevige koude ondervonden, moeten wij het thans ook nog zonder loopend torenuurwerk doen, daar deze reeds verscheidene dagen zijn werk als zoodanig heeft gestaakt, zeer ten ongerieve van de bewoners. Als de vermoedelijke oorzaak van deze weigerachtigheid wordt genoemd de verdikking van de smeerolie.

Bericht van 24-02-1940

- Busjes. In verband met het besluit genomen op de j.l. gehouden verg. van de vereen. "het Groene Kruis", alhier, betreffende het plaatsen van busjes ter stijving van het kastekort, kan thans worden bericht, dat deze zullen worden geplaatst bij den magazijnmeester A.C. den Hartog, en bij enkele winkeliers in deze gemeente. Laten we hopen, dat de opbrengst zoodanig mag zijn, dat het kastekort van deze zoo nuttige en onmisbare instelling spoedig tot het verleden behoort.

Bericht van 27-02-1940

- Vermoedelijk door den hoogen waterstand in onze Polders is de mollenvangst in deze gemeente bijzonder schaarsch. Waarschijnlijk zullen deze dieren zijn omgekomen of gevluht naar hoogere oorden. Dit is voor degenen, die voor dezen winter een vergunning hadden verkregen voor het vangen en dooden dezer dieren, wel een tegenvaller, daar het anders een mooie bijverdienste in den winter is.

Lexmond

Bericht van 13-01-1940

- Jubileum Ds. Magendans. Den 4^{den} Februari a.s. hoopt Ds. J. Magendans te Huissen (Geld.) den dag te herdenken, waarop hij 40 jaar geleden de evangeliebediening bij de Ned. Herv. Kerk alhier, aanvaardde. In 1912 vertrok Ds. Magendans naar zijn huidige gemeente. De vele vrienden van Ds. Magendans in deze gemeente overwegen plannen om bij het jubileum hun belangstelling te toonen.

Berichten van 16-01-1940

- Ingevroren. Een van Rotterdam afkomende schuit heeft na een hopelooze worsteling met de bevroren Lek het bij Lexmond moeten opgeven en is ingevroren. Een paar ijsbrekers, die, van Vreeswijk komende, trachten om de schuit vrij te maken en mede te nemen naar Vreeswijk, brachten het niet verder dan tot de tusschen Lexmond en Vianen gelegen Zandplaat en moesten onverrichter zake terugkeeren. De bemanning heeft intusschen de schuit verlaten, wachtend op beter weer. Een tweetal booten, die achter de motor kwamen aanvaren, zijn het lot van invriezen ontgaan door bij Lexmond te keeren en door het gemaakte vaargeultje terug te keeren naar Rotterdam.
- Miltvuur. Het eerste geval van miltvuur heeft zich voorgedaan op de hofstede van T.B. Tzn., waar een stier aan deze ziekte bezweken is. Het kadaver is door de Gekro weggehaald. De stalling is ontsmet.

Bericht van 18-01-1940

- Coöp. Boerenleenbank Lexmond. Op 24, 25 en 26 Januari a.s., telkens des namiddags van 1½ tot 4 uur, houdt het Bestuur

zitting ten kantore der Bank tot het controleren en afteekenen der Spaarboekjes en boekjes voor Loopende Rekening.

Bericht van 30-01-1940

- Ijsvermaak. Vrijdagmiddag werd op de Ijsbaan alhier, een wedstrijd in hardrijden met hindernissen gehouden met gemengde deelname. De hindernis bestond in een slede met knollen, welke moest worden meegenomen. Op de baan was behoorlijk bezoek en er gaven zich 36 deelnemers op. Het was een zeer gemakkelijke wedstrijd. Uitslag: 1^e pr. M. de Vaal, 2^e pr. P. Rietveld, 3^e pr. P. van Buuren, 4^e pr. H.H.v. Ravensteijn. Prijzen: f7.50, f5.00, f2.50, f1.25.

Bericht van 10-02-1940

- Finland. Welke rechtgeaarde Nederlander is niet bewogen met het lot van Finland, het kleine, doch dappere volk, dat zoo heldhaftig zijn vrijheid tegen zijn machtigen buurman verdedigt? Nederland, zoo eenig in zijn vrijheidsstrijd, voelt zich wel in bijzondere mate aangetrokken tot het volk, dat opkomt voor zijn zelfstandigheid, religie en beschaving. Allerwege wordt er in ons land voor het verdrukte volk gecollecteerd en ook Lexmond blijft hierin niet achter. Leden van Hervormde en Ger. Meisjesver. zullen in de volgende week langs de huizen collecteren voor Finland. Aanbeveling lijkt ons dit geval wel overbodig. Naderhand bleek de collecte f. 200 te hebben opgebracht!

Bericht van 15-02-1940

- Vervolg raadsverslag. R o n d v r a a g
De heer D.J. v.d. Heiden memoreert de gladde wegen die we gehad hebben en vraagt of in deze omstandigheden ook de particuliere gedeelten van de Dorpsstraat niet door de gemeente bezand hadden kunnen worden. Thans doen de menschen het zelf, doch de straat wordt steeds door ieder bereden, terwijl de eigenaars voor onderhoud moeten zorgen. De Voorz. antwoordt, dat er in Lexmond goed voor de paden - door de particulieren - gezorgd was. Spr. vindt het niet gewenscht dit den menschen uit de handen te nemen.
De heer Jan de Jong voelt er niet veel voor, om Lexmond met kolenasch te bevuilen.
De Voorz. acht dit niet zoo'n bezwaar. Dit loopt vanzelf met dooien weer weg. De gemeente heeft echter steeds gezorgd, dat

haar gedeelte goed en op tijd gezand werd. De heer De Vaal zegt, dat het hem bekend is, dat een Lexmondsche uitvoerder 35 werklozen met de vorst kon gebruiken om in de provincie Utrecht ijs te hakken. Aan de gemeente is toen gevraagd – waar de afstand nogal groot was en de loonen laag – om de buskosten te betalen. Dit wilde men echter niet doen, met als gevolg, dat de menschen werkloos bleven. Desnoods had de gemeente de helft kunnen betalen, doch nu geen medewerking werd verleend, werd den menschen het werk onthouden en bleven zij in den steun, wat toch ook niet in het belang der gemeente was. Bovendien komt de Utr. Wegenbouw Mij, na eenmaal het hoofd te hebben gestooten, een tweede maal niet zoo gauw naar Lexmond. Spr. meent bovendien, dat ingevolge een ministerieele circulaire de gemeente gerechtigd was, de kosten te dragen. De Voorz. antwoordt, dat uit Vianen werklozen konden worden geplaatst onder voorwaarde, dat de gemeente de menschen op het werk liet brengen. Nu stond er in Vianen geen geld voor op de begroting en bovendien voelt spreker er als burgemeester niets voor, om zich dergelijke voorwaarden te laten stellen. Kort daarop kwam eenzelfde vraag in Lexmond. Om dezelfde reden heeft spr. hier afwijzend laten antwoorden. Hier rust geen schuld bij B. en W., doch de omstandigheden waaronder de menschen gevraagd werden, waren hier de oorzaak, dat afwijzend beschikt werd. Bovendien zou de Raad voor het geld hebben moeten zorgen, aangezien er geen post voor op de begroting staat. Wij moeten trouwens met het voteren van gelden in zoo'n geval steeds oppassen. Waar blijft het eind?

De heer Jan de Jong komt weer terug op den woningbouw. Uit een door spr. ontvangen schrijven is hem gebleken, dat gewenscht is, dat er 3 % woning over moet zijn. Dat zou voor Lexmond 12 zijn. Er zijn echter nu reeds arbeiderswoningen in deze plaatst tekort. B. en W. hebben tot dusver ontkennend geantwoord op de verzoeken, om tot woningvoorziening over te gaan. Spr. wil echter opnieuw B. en W. in overweging geven, nu te gaan bouwen. De tijd is nog gunstig. Laat men, voor alles duurder is, extra aandacht aan deze zaak schenken. De Voorz. antwoordt, dat 12 huizen “over” geen wettelijk voorschrift is, doch een norm voor wie zulks interesseert. Het zou een groote

schadepost zijn, wanneer de gemeente doorlopend 12 huizen leeg laat staan. B. en W. willen zeer zeker deze zaak in overweging geven en reeds werd als eerste stap op deze weg een opgaaf voor een uitbreidingsplan gevraagd, welke opgaaf nog niet binnen is. Reeds heeft spr. eens overwogen, 4 huizen op het bouwterrein in Kortenhoeven – aan weerszijden van het blok 2 – bij te bouwen, doch daartegen zijn bezwaren. Voor 4 huizen zou spr., als er geschikt terrein voorhanden was, nog wel te vinden zijn, doch zeker niet voor 12. Er is echter momenteel nog geen geschikt uitbreidingsobject. Voor maar raak bouwen – zoals sommige gemeenten in de vorige mobilisatie deden en waarmede zij zich een strop omdeden – voelt spr. niets. B. en W. zullen echter ten aanzien van deze zaak de oogen open houden.

Bericht van 17-02-1940

- Een polder zonder wild. In vroeger jaren had men, wanneer nog wat boerenkool of spruiten op het land stonden, bij zulk aanhoudend vriezend weer veel schade van hazen te duchten, doch tegenwoordig komt zoiets op den Kortenhoevenschen polder niet voor. Men ziet hier eenvoudig geen hazen meer. Het wild schijnt uitgestorven te raken.

Bericht van 24-02-1940

- Been gebroken. Donderdag kwam Ds. D.J. Coumou, Ger. Predikant, alhier, in het naburige Hei- en Boeicop met zijn rijwiel te vallen en brak daarbij zijn been. Dokter Govers achtte overbrenging naar het Ziekenhuis noodzakelijk, zoodat Ds. Coumou naar het Diakonessenhuis te Utrecht voor verdere behandeling is vervoerd

Bericht van 27-02-1940

- Chr. Meisjesveren. "Martha". Tot presidente der Chr. Meisjesvereniging "Martha" is in de plaats van wijlen Wed. Wildschut-Stravers benoemd mevr. S. van der Land-Kooistra.

Algemeen

Bericht van 20-01-1940

- Uit het Rotterdams Nieuwsblad. In weerwil van de strenge controle zowel van Duitsche als Nederlandsche zijde, ligt de smokkelhandel in de Limburgsche grensstreek niet geheel stil.

Door de fabelachtige prijzen, die de Duitschers gaarne betalen voor Nederlandsche koffie, zijn er nog steeds personen, die de verleiding niet kunnen weerstaan en een kansje wagen, meldt men in Maastricht. In de grensstreek tusschen Heerlen en Kerkrade was de eerste dagen dezer week veel vraag naar koffie. De Duitschers boden 35 tot 40 mark tegen de vorige week 25 – 30 mark per pond! Dat zulke prijzen de smokkelaar aanlokken, is begrijpelijk.

Het weer in januari

- Het K.N.M.I. in De Bilt meldt: Gemiddeld over de 5 hoofdstations was in januari de ochtendtemperatuur 7.5 graad beneden normaal. De grootste afwijkingen kwamen voor op den 22sten en den 15^{den}, respectievelijk 12 graden en 0.5 graad beneden normaal. Alle dagen waren derhalve te koud. De gemiddelde maximumtemperatuur was 7.5 graad en het gemiddelde minimum 8 graden beneden normaal. Op alle dagen was in De Bilt de minimumtemperatuur beneden het vriespunt. Het aantal dagen met een maximumtemperatuur beneden het vriespunt bedroeg in De Bilt 22 tegen 4 normaal. De neerslag, die voornamelijk als sneeuw viel, was in de verschillende provincies 30 tot 75 pct. beneden normaal. In De Bilt was de gemiddelde temperatuur uit de waarnemingen te 08:14 en 19:00 uur -5.1 graad. Hiermede is het vroegere Januari-record van Utrecht-De Bilt, namelijk -3.3 graad in 1850, belangrijk overtroffen. Van de 3 wintermaanden december, januari en februari is er sedert het begin van de waarnemingen in 1849 slechts één geweest die kouder was, n.l. februari 1855 met -5.3 graad. De in een vorige mededeeling vermelde negatieve temperatuursom, die een maat is voor de ijsvorming is vandaag (1 februari) voor De Bilt aangegroeid tot -286 graden, waardoor de winter van 1928/1929 is overtroffen. De winter van 1890/1891 blijft het echter voorlopig nog winnen met een temperatuursom van -342 graden, die zich uitstrekt van 26 November 1890 tot 23 Januari 1981, toen flinke dooi intrad.

=====

DE KLUIZENAAR VAN HEICOP

S. de With

Willem Kersbergen en zijn ouders

Willem Frederik Kersbergen, geboren op 24 februari 1901, woonde met zijn vader Thomas Kersbergen en zijn moeder Klaasje van den Berg in een oude boerderij, waar nu de woning staat van de gebroeders Gerrit en Engelbert 't Lam, Hei- en Boeicopseweg 2. Vroeger luidde het adres: Neder-Heicopperweg 1.

Ik weet nog uit mijn schooltijd dat Willem en zijn ouders achter in de boerderij woonden. In het voorhuis woonde toen de familie N. van Toor, maar die zijn verhuisd in 1936.

Willem is door zijn moeder, die in het Heicopse dialect 'Klosje' werd genoemd, altijd in de watten gelegd. Men beweert dat zij hem zijn kousen moest aantrekken, anders kwam hij niet uit bed. Men beweerde van hem: Hij is te lui dat hij breekt. Zijn vader Thomas was een kleine boer. Hij had ongeveer zes koeien en een paard. Vader Thomas Kersbergen ging ook wel eens uit werken en zorgde goed voor zijn huis en dieren, maar Willem verslonsde de boel. Volgens zeggen maakte de moeder van Willem kaas in de emmer waarin ook de gier mee naar het land werd gebracht. De emmer werd weliswaar goed schoongemaakt voordat er kaas in werd gemaakt, maar toch! Geld voor een tweede emmer zal er wel niet zijn geweest.

Vader Thomas Kersbergen is het eerst overleden. Dat was op 6 februari 1936. Moeder en Willem bleven toen alleen achter. Na enkele jaren werden de koeien en veel van de inboedel uit armoede verkocht. De hoge vloedschuur was toen al in elkaar gezakt, evenals een deel van het achterhuis, terwijl de rest van het achterdak lekte. In 1937 werd de boerderij en het land openbaar verkocht en Arie Verrips uit Meerkerk werd de eigenaar.

Gedurende de Tweede Wereldoorlog waren voor allerlei dingen bonnen gekomen, zoals voor suiker, brood, snoep, zeep, textiel enzovoort. Willem zal de nodige bonnen hebben verkocht om zijn moeder en zichzelf aan het eten te houden en wat geld te beuren. Hij verkocht ook eieren van de kippen die hij hield. Voor zijn kippen kookte hij zijn krielaardappeltjes, zodat ze geen voer nodig hadden.

In juni 1946 verkocht A. Verrips het huis en het land aan de expediteur Cornelis 't Lam, die op Hei- en Boeicop nummer 129 woonde. In de akte verklaarde Verrips *dat de bouwvallen van het huis met aanliggende grond voor zoover mogelijk, tegen den wil van verkoper nog worden bewoond en gebruikt door Willem Frederik Kersbergen en zijn moeder, wed. Thomas Kersbergen, die daarvoor niets betalen, terwijl een klein gedeelte is verhuurd aan W. Verhoef voor f 9,- per jaar.* Dat deel was een klein stukje grond waarop een schuilhutje stond, dat Verhoef tegen de loods had gebouwd.

Het voorhuis, of het resterende deel daarvan, stond toen al lang leeg, maar was in betere staat dan het achterhuis. Om er in te gaan wonen moest er eerst het nodige aan worden opgeknapt. In die tijd was er nog een schrijnende woningnood en voor de weduwe Kersbergen en haar zoon was elders geen woonruimte te vinden. Ze konden ook niet zomaar op straat worden gezet. De diaconie van de N.H. kerk Hei- en Boeicop besloot toen het rieten dak te laten dichten en ook het voorhuis weer bewoonbaar te laten maken. Aan het achterhuis gebeurde verder niets. Willem en zijn moeder verhuisden toen naar het voorhuis. Er moest toen wel huur aan C. 't Lam worden betaald. Dat moest de weduwe Kersbergen doen van een ondersteuning die ze van de diaconie kreeg (niet van de gemeente!). Van het wekelijks betalen van de huur aan 't Lam kwam echter niets terecht. De burgemeester had verschillende malen plechtig aan C. 't Lam beloofd om een vergoeding te geven, waarvan de huur kon worden betaald, maar daar was in oktober 1947 nog niets van terecht gekomen. Pas vanaf begin november 1947 nam de gemeente de huur voor haar rekening. Althans, dat was de bedoeling, want in april 1948 had 't Lam nog geen cent huur ontvangen. Pas nadat hij daarover had geklaagd, kreeg hij de huur van de gemeente vergoed. Het huis, liever gezegd de bouwval, had C. 't Lam gekocht met de bedoeling daar een nieuw huis te bouwen. Zolang de weduwe Kersbergen met haar Zoon Willem nog in het huis woonde, was dat echter niet mogelijk.

Zo verstreken de jaren. Moeder Klosje kreeg alleen een uitkering van de diaconie, dus dat was armoe troef. Willem ging soms wat betaald werk bij een ander doen, zoals bijvoorbeeld melken. Verder had hij een stukje bouwland in de polder Over-Boeicop, ongeveer 150 m van de weg af. Het was een stukje land, groot 40 à 45 roe en

omringd door sloten. Het was eigendom van J. van Herwaarden uit Asperen en Willem huurde dit stukje land. Het lag westelijk van de boerderij Hei- en Boeicopseweg 4, nu bewoond door de Marjan v.d. Graaf en haar man P. van Wiggen. Op dat stukje bouwland verbouwde hij aardappelen en groeten voor eigen gebruik.

Willem verhuisde naar een keetje

In februari 1949 overleed Klosje en ze werd op zaterdag 19 februari in Hei- en Boeicop begraven. Ze was 86 jaar geworden. Willem woonde toen alleen in het voorhuis, dat steeds slechter was geworden. De kippen huisden in het in elkaar gezakte achterhuis.

Nog diezelfde maand besloot de gemeente dat door het Burgerlijk Ambestuur, dus de gemeentelijke armenkas, de huur *slechts tot 1 maart 1949 zal worden betaald, daar de zoon W.F. Kersbergen zeer wel in staat is te achten zijn eigen brood te verdienen*. Twee weken na het overlijden van zijn moeder moest Willem dus zelf zien de huur op te brengen. Of hem dat is gelukt, is niet bekend.

Het huis Hei- en Boeicopseweg 1 (de weg had al een andere naam gekregen, maar het nummer was nog niet gewijzigd) werd steeds bouwvalliger. De gemeenteraad wilde het pand onbewoonbaar verklaren, maar het Bureau voor de Wederopbouw adviseerde het pand zo spoedig mogelijk te slopen *door gevaar voor zeer spoedig geheel of gedeeltelijk instorten*. Op 15 november schreef de gemeente daarom aan beide betrokkenen dat *het bouwwerk een gevaar voor de veiligheid was en dat het aanbrengen van verbeteringen niet mogelijk is te achten*. Willem Kersbergen werd door de gemeente gelast het gebouw vóór 23 november 1950 te verlaten. Deed hij dat niet, dan volgde *ontruiming met behulp van de sterke arm*, dus de politie. Bovendien moest C. 't Lam uiterlijk 25 november beginnen met de sloop. Zoniet, dan zou de gemeente het gebouw wel slopen, uiteraard op kosten van 't Lam. Daar kwam echter niets van terecht en op 1 december 1950 schreef de gemeente dat het pand op dinsdag 5 december om 8 uur 's morgens zou worden gesloopt. Dat was niet bepaald een prettig St. Nicolaas geschenk! Of het die dag ook is gebeurd is niet zeker, maar op 12 december kwam De Gecombineerde met het bericht dat Willem Kersbergen uit zijn huis was gezet. *Ondanks het feit, dat er voor andere woonruimte was gezorgd, weigerde hij de bouwval te*

verlaten, totdat met behulp van de sterke arm het huis, dat eens woning was, werd ontruimd. Hoewel de inboedel thans in weer en wind staat, blijft K. weigeren de voor hem bestemde woonruimte te betrekken en zoekt hij voor de nacht onderdak bij de veehouder bij wie hij werkzaam is. Dat laatste was niet waar, want Willem had nooit een min of meer vaste baan gehad en werkte nu eens bij de een en dan weer bij een ander.

Ik herinner me dat zijn bed, of wat daar van over was, midden in de sneeuw buiten in de tuin werd gezet, evenals een paar stoelen, een tafel en wat hij verder nog bezat. Door de nog brandende kachel, zo'n oude boerenkachel met een grote voet, werd een koestaak gestoken zodat hij kon worden gedragen en ook deze werd buiten gezet. Bij C. 't Lam werden zeilen gehaald en daar werden alle spullen onder droog gehouden. Willem moest maar zien waar hij ging slapen.

Hij is toen min of meer gaan zwerven. Dan sliep hij eens hier, dan weer daar. Hij had zo een aantal adressen waar hij één of twee nachten sliep. Hij had te eten, zat warm en had een bed. Dat beviel hem wel, maar de mensen die hem onderdak boden vonden die situatie minder geslaagd. Het was een aparte, rare vent, die je niet steeds om je heen moest hebben. Na een tijdje staken de buren, de kerk en de diaconie de koppen bij elkaar voor overleg, want zo kon het niet blijven.

Op Hei- en Boeicopseweg 16, waar nu mevrouw Den Hartog woont,

Het hutje dat ver in het weiland stond.

woonde in die tijd een oude mevrouw die Dien heette. Zij had in haar tuin een schuurtje staan dat afkomstig was van de timmerman Nic. Sprong. Het was ooit een demontabel kantoortje op zijn werk geweest. Het gebouwtje werd gekocht, door mensen uit het Boveneind uit elkaar gehaald en in een periode met veel sneeuw en vorst weer opgebouwd op het

stukje bouwland waar Willem zijn groenten en aardappelen verbouwde. De grote boerenkachel met de voet werd geïnstalleerd, de afvoerpipj aangesloten en Willem had onderdak.

Het kantoortje bestond uit twee afdelingen: voor om te wonen en achter om te slapen. Het voorste deel was zelfs dubbelwandig. Buitenwerks zal het gebouwtje geschat 3 x 4 of 5m zijn geweest. De buitendeur was in de achterwand. Hierdoor kwam men in een ruimte waarin men een soort krib of bedstede had getimmerd en daar sliep Willem. Door een deur in het tussenschot kwam men in het voorste deel waar de kachel stond. Meestal stookte hij eierkolen in de kachel en dan rookte je de tent uit. Brandde de kachel goed door, dan was het er erg heet. En daar heeft Willem jaren gewoond, zonder waterleiding, zonder elektrisch licht, zonder WC. Dat hij geen WC had, loste hij op door op een emmer te gaan en die later op zijn bouwland te ledigen. Hij waste zich wel en ook zijn kleren waste hij. Hij was heel schoon op zichzelf. Het water haalde hij uit de sloot, die toen nog schoon was. Toch gebruikte hij ook gewoon leidingwater. Dat werd bij ons in een melkbus getapt en door de kinderen naar hem toegebracht, zo rond de twintig liter per keer. Ze kregen dan iets voor de moeite.

Nogmaals het hutje. Rechts de schuur van Hei- en Boeicopseweg 4.

Willem woonde eenzaam

Het huisje kreeg het adres: Hei- en Boeicopseweg 6. Om het te bereiken moest men door het weiland. Nu had Willem nogal eens last van gordelroos en dan moest de dokter komen. Die ging dan bij Van der Stouwe laarzen lenen en ging zo door sneeuw of modder de polder in naar de woning van Willem. Als Willem niet ziek was kwam hij bij ons melk halen en wanneer het erg warm was vroeg hij om een flesje koud bier en dat betaalde hij dan ook. Voor de melk betaalde hij ook. Als het hard nodig was molk hij bij ons ook wel de koeien.

Toen de kachelpijp verrot was, kon Willem bij buurman Van der Stouwe een andere halen, maar dat vertikte hij. "Je komt hem maar brengen" zei hij, maar dat ging niet door. Het gevolg was dat hij de voorramen openzette wanneer hij de kachel aan ging maken, zodat de rook naar buiten kon. Als de kachel goed brandde gingen ze weer dicht en was het daar met die grote kachel lekker warm.

Willem was erg achterdochtig en een soort bang. Je kreeg ook nooit de kans om achter hem om te lopen, bijvoorbeeld als hij melk kwam halen. Willem stond altijd zo dat dit niet ging, bijvoorbeeld met zijn rug tegen de muur. Hij was ook altijd bang dat hij niet oud zou worden. Hij zei altijd: "Dan ligt Willem allang onder de groene graszoden".

Willem werd begin april 1978 in het Lingeziekenhuis te Leerdam opgenomen. Hij overleed daar op 14 april 1978 en werd op 19 april van dat jaar in Hei- en Boeicop begraven. *Zo ging ook deze eenzame man van ons heen*, schreef de kerkbode De Zaaier op 21 april 1978 en karakteriseerde daarmee de man. Hij liet veel geld na. Het huisje is afgebroken in 1979.

Het artikel is door W. van Zijderveld aangevuld met gegevens die zijn verstrekt door:

H. Holl
E. 't Lam
G. de Wildt,

waarvoor hartelijk dank, en met gegevens uit het bevolkingsregister van Hei- en Boeicop en De Gecombineerde van 12 dec. 1950.

Het behaagde de Heere op 14 april 1978 in het Lingeziekenhuis
te Leerdam weg te nemen

Willem Kersbergen

geboren 24 februari 1901, in leven wonende aan het adres Hei-
en Boeicopseweg nr. 6 te Hei en Boeicop.

De teraardebestelling zal D.V. plaatsvinden op woensdag 19 april a.s. des na-
middags te 12.30 uur op de algemene begraafplaats te Hei- en Boeicop.
Zij die de overledene de laatste eer wensende te bewijzen worden verzocht om
kwart voor 12 aanwezig te zijn in het gemeentelijk rouwcentrum, Kon. Wilhel-
minastraat 10 te Schoonrewoerd.

Corresp. adres:
Fam. P. den Hertog
Hei- en Boeicopseweg nr 78
Hei- en Boeicop

De rouwkaart van Willem Kersbergen. Zijn tweede voornaam, Frederik, is hierop weggelaten.

=====

oud en nieuw bij de Jansens

W. van Zijderveld

In het *Nieuwjaarsblad Meerkerk & Omstreken*, dat op 1 januari 1949 verscheen, stond een gedicht van Cora, een Hei- en Boeicopse. Ruim 61 jaar geleden schreef ze een gedicht met bovenstaande titel dat in dit Nieuwjaarsblad werd opgenomen. De Tweede Wereldoorlog was ruim 3½ jaar geleden tot een eind gekomen en Nederlandse dienstplichtige militairen vochten in Indonesië, toen nog Nederlands-Indië genaamd. Het gedicht geeft een aardig tijdsbeeld van de Nieuwjaarsviering zonder vuurwerk, van een gefingeerde familie in die tijd.

“Ha! ‘k ruik ze al, de oliebollen!”
juicht verheugd de kleine Piet.
“Oliebollen! Mmmm ... wat lekker!”
En aan iets anders denkt hij niet!

Moeder staat vermoeid te bakken,
met glimmend en verhit gezicht,
Als kleine Piet er een wil pakken,
legt ze boos het deksel dicht.

Moeder heeft ook zoveel zorgen
op de laatste dag van 't jaar.
't Werk, 't eten nog voor morgen,
ze komt toch al haast niet klaar!

En dan denkt ze aan die ene,
die zo ver van haar vandaan,
op dit ogenblik misschien wel
in eenzaamheid op wacht moet staan.

Ergens in een klein café-tje,
praat vader met de kastelein,
staat te wikken en te wegen
welke fles of het moest zijn...

De kastelein heeft zakenkennis:
"Kijk, die vier, die vijf, die zes".
Al prijzend gaat hij strelend, telkens
over 't etiket der fles...

"'t Kan er haast niet af" denkt vader.
Plots zet hij: "Nou die dan maar.
Je mag toch ook wel eens wat hebben?
En 't is maar eenmaal Ouwe Jaar!"

Boven, voor haar kleine spiegel,
kamt Lien met zorg haar krullen uit.
En een verrukte glimlacht ligt er
op haar frisse jonge snuit!

"'k Heb er lang voor moeten vechten,
maar ik hou toch echt van Jan.
Er valt niets van hem te zeggen,
maar vaders zijn daar lastig van!"

Maar nu is het goed, o, héérlijk!
Vader zei: "Vooruit dan Lien,
je mag je lange eindje vrijer,
met Ouwe Jaar eens laten zien".

Nu zouden ze er achter komen,
welk een volmaakte knul hij was.
Vervuld van jongemeisjesdromen,
Staart ze in het spiegelglas...

't Is avond nu en al de Jansens
zitten gezellig-knus bijeen.
Piet likt z'n vetgesmulde lippen,
Jan slaat z'n arm om Lientje heen.

De kachel snort, moe schenkt de kommen
nog eens vol met chocola.
Geurig wolkt het Karel 1-tje,
meegebracht voor ... schoonpapa!

Vader spreekt over zijn jongen,
Die 'voor het land' naar Indië vloog.
In de keuken veegt de moeder
stil een traan weg uit haar oog.

Maar dan dreunt de oude toren
twaalf slagen door de donk're nacht
en verkondigt aan een ieder
dat, waarop hij heeft gewacht.

Bij Jansen staat de fles op tafel,
Piet ligt veilig in zijn bed ...
Jansen proost met alle Jansens,
proeft, vraagt: "Jan, hoe vindt je het?"

O, wereld vol atoomgeheimen!
O, wereld met je koude schijn!
Waarom kunnen we niet allen
van die GEWONE Jansens zijn?

Als we àllen Jansens waren,
zò hecht verbonden met elkaar,
dan kon de wereld overtuigd zijn
van veel geluk in't Nieuwe Jaar

Hei- en Boeicop, 18 dec. 1948. Cora

=====

OVER SMAAK VALT NIET TE TWISTEN.

P. de Pater

Inleiding:

Op mijn vorige artikel getiteld: 'Conserveren van voedsel' heb ik toch wel erg veel reacties binnen gekregen. Schrijver heeft dit natuurlijk over zichzelf afgeroepen. Ik zal de reacties stuk voor stuk behandelen. Trouwens reacties komen op verschillende manieren binnen, en op verschillende tonen: zal ik er eens een paar noemen?

1. Mooi verhaal, ik heb de volgende aanvullingen.
2. Prachtig verhaal, helaas heb ik geen verstand van Keulse potten.
3. Er klopt geen barst van je verhaal. (Even met de bijna verdwenen korreltjes zout nemen.)

Aan het eind van dit korte verhaal zal blijken, dat slechts de titel de waarheid bevat. Hier volgen de reacties die ik per onderwerp zal behandelen:

1. De stokvis.

Zoals eerder vermeld was stokvis gedroogde kabeljauw. Voordat deze geschikt was voor consumptie moest deze vis eerst geweekt worden. Daarna werd de geweekte stokvis gekookt. Het weken vond plaats in water, maar volgens sommige reacties smaakte deze vis echt beter als zij geweekt werd in de weiton, of de weikuip. En hiermee rijzen misschien wat vragen. Tijdens het kaasmaken ontstond een bijproduct, de zgn. wei. Om dit uit te leggen zou ik kort het kaasmaken moeten behandelen, maar dit gaat me echt te ver. Hoeveel mensen kunnen dit beter vertellen? Nadat uit de melk de meest belangrijke onderdelen waren gehaald, bleef een ietwat geel gekleurde vloeistof over, de zgn. wei. Deze vloeistof werd gebruikt als voedsel voor varkens en kalveren. En dus ook voor het weken van stokvis. Mocht u nu denken dat dit weer zo'n oud verhaal is, de wei is net zoals de stokvis nog steeds springlevend. Wie eens door onze rijk gevulde supermarkten loopt, kan op de bijna niet meer te overziene afdeling frisdranken de merken Rivella en Taksi tegenkomen. Grondstof? Wei!!

2. De Keulse pot.

Over dit onderdeel zijn de meeste reacties binnengekomen. En deze reacties betreffen de verschillende manieren waarop vooral groenten werden ingelegd. Over het maken van zuurkool verschillen de meningen nogal.

- Het door mij gebruikte onderdeel 'azijn' werd door mijn moeder al als onzin gekwalificeerd. Mooi toch, als je door je 80-jarige moeder, die het boerenleven van haver tot gort kent, even wordt gecorrigeerd. (Leuke woordspeling trouwens; mijn moeder heet Corrie.)
- Zuurkool werd gemaakt door de kool in de Keulse Pot te laten verdwijnen, met de toevoeging van karnemelk.
- Zuurkool werd gemaakt door twee koolsoorten te gebruiken: nl. de witte en de savooije kool. Deze koolsoorten werden met een zgn. koolmes gesneden, en daarna met zout ingelegd.

Koolmes

- Keulse potten werden behalve uit gres, ook uit cement vervaardigd. Weliswaar verschillen de meningen hierover, maar deze bruine potten werden gevuld met prinsessebonen en andijvie, en dan heb ik het echt over grote potten; met een inhoud van ca. 30 liter. Nou lust ik graag andijvie, maar dan graag als stampot met aardappels en spekkies. Maar zoveel gekookte andijvie, even niet, dan maar spinazie en postelein. Waar is deze zeer gezonde (vitamines, ijzer en nitraten) groente trouwens gebleven? Ditzelfde geldt voor snijbiet. Een soort bietenblad, zoals dat vroeger aan de koeien werd gevoerd. Als jong gewas best eetbaar. Maar het moest vooral niet te groot worden.
- In mijn vorige artikel heb ik vermeld dat eieren ingemaakt werden in de Keulse Pot. Ik heb daarmee toen gepelde eieren bedoeld. Een lezer heeft mij uitgebreid uitgelegd, dat ongepelde eieren werden bewaard door ze op te slaan in een Keulse pot, gevuld met de stof 'waterglas'. Waterglas is een stof die in de scheikunde bekend is onder de naam: natriumsilicaat, met de chemische naam $\text{Na}_2\text{SiO}_3 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$. Voordat deze eieren in de pot werden ingelegd werden ze getest op houdbaarheid. Deze test kent de polderjongen en verzamelaar van alles en nog wat, als geen ander. De gezondheid van ei is te testen, door deze in het water te laten zakken. Een goed ei zinkt onmiddellijk. Een ei dat zweeft is onbetrouwbaar. Een drijvend ei bevat een vergevorderde vrucht,

of heeft een merkwaardige inhoud. Zo, dat was weer een stukje polderjournalistiek. Overigens werden vroeger ook de eieren van de wilde eend en de Kievit gegeten. Vooral de laatste moet erg goed gesmaakt hebben. Ik heb ze nooit getest, maar die oude Lakervelder Teunis Kersbergen had er verstand van.

De weckpot.

Een prachtige reactie over dit onderwerp kwam binnen uit Zwammerdam. Een 76-jarige mevrouw wist mij per E-mail!! te vertellen, dat haar moeder eens trosbessen weckte, en wilde weten hoe lang zo'n pot nou houdbaar was. De pot bestaat nog steeds en is inmiddels ergens tussen de 80 en 90 jaar oud. Unieke foto van deze weckpot. Dat deze vrouw Lexmondse achtergronden heeft, lijkt mij duidelijk.

Weckpot met trosbessen

Een andere lezer wist mij te vertellen, dat er in Nederland een zgn. kookmuseum bestaat. In dit museum, dat zich in het Friese Appelscha bevindt, blijken zich weckpotten te bevinden die zeker 100 jaar oud zijn, en o.a. vlees bevatten. Twee van mijn vrienden, die interesse hebben in deze materie, heb ik inmiddels op de hoogte

gesteld van de activiteiten van dit museum en ongetwijfeld zullen zij het hazenpad kiezen, om een eeuw geleden in de weckpot opgeslagen haas te gaan bekijken. (Proeven zal er helaas niet bij zijn.)

Als ik alle reacties op een rijtje zet, komt toch het volgende naar boven: de kwaliteit en de smaak van het ingemaakte voedsel verbeterde. Schrijver bedoelt hier het volgende mee: de inhoud van de Keulse pot roept wat vragen op, de inhoud van de weckpot al wat minder, en over het ingevroren voedsel zijn de meningen positief. Trouwens, behalve bakken stooftpeertjes en appelmoes, heb ik ook nog een aantal ingevroren hazen in de diepvrieskast liggen. Helaas geen paling meer, maar het is niet anders.

Foto bij het artikel in 'Het Kontakt', editie Vianen, van 12 januari 2010

Bij het schrijven van dit korte verhaal had ik nooit kunnen vermoeden dat het nieuws zo snel is. In het 'Viaanse Kontakt' verscheen op 12 januari 2010 een prachtig verhaal over de aandacht die geschonken zal worden, aan het 750 jarig bestaan van Vianen. De bekende groentehandel Baars werd in het genoemde blad uitgebreid vermeld. Waarom? De Keulse en de Weckpot maakten ooit deel uit van alles wat met groente te maken had. Mevr. Anneke Jansen-Baars kon er prachtig over vertellen. Citaat: Anneke Jansen-Baars: 'De ouderwetse snijmolen roept herinneringen op. Als kind was ze dagen achter elkaar met dit apparaatje in de weer om alle geogoste bonen te snijden. Daar werd je best moe van. We moesten kisten vol doen. Alles werd ingemaakt. Zo ook bramen. In de kast staat een nog gesloten weckpot. 45 jaar geleden deed een tante van Anneke daar bramen in, om deze er vervolgens niet meer uit te halen. Tot op de dag van vandaag is de pot luchtdicht afgesloten.

En dan de kenmerkend geglazuurde Keulse pot. Daarin werden groenten als andijvie, snijbonen en witte kool gepekeld zodat het niet bedierf'. Dit was misschien verkapte reclame voor de genoemde groentezaak, het zij zo.

Toevoeging: de Lakervelder was in het verleden ook perfect op de hoogte met het inmaken van producten, die soms de feestvreugde wat verhoogden:

1. Boerenjongens, d.w.z. rozijnen ingemaakt met brandewijn.
2. Boerenmeisjes, d.w.z. abrikozen ingemaakt met brandewijn. Trouwens in onze streek toch iets minder bekend dan de boerenjongens. Misschien een leuke gedachte dat boerenjongens die er 'melk onder hadden', en waarvan de ouders over meer groepblindjes dan over kousemikken beschikten, en waar je je handen eens door de zilveren rijksdaalders kon laten gaan, populair waren. (Zo dat was weer een staaltje Lakerveldse geschiedenis. (Geld dus!!) Toch even een korte uitleg: Aan het aantal groepblindjes kon men zien, over hoeveel koeien de boer beschikte, en aan het aantal kousemikken kon men inschatten hoeveel kinderen aan boord waren. Altijd handig om te weten als het tot een huwelijk mocht komen.
3. Advocaat, d.w.z. eierdooiers ingemaakt met brandewijn, gecon-

denseerde melk en suiker.

Het is lang geleden dat ik op nieuwjaarsdag een borreltje ging drinken bij mijn opa. Keus: Vieux of een brandewijntje, liever zonder suiker. Deze produkten werden niet bij een lokale slijter gekocht. De Leerdamse slijterij Terlouw ventte met drank. Hun merk 'Het Span Moorkoppen' bestaat nog steeds en herinnert aan de tijd dat ze met zwarte paarden en hun wagen op pad gingen om hun waren te slijten. (Ook dit was geen reclame, slechts een historisch feit.)

Bronnen:

De lezers en lezeressen van ons blad.

= = = = =

ONTVANGEN VAN DIVERSE PERSONEN

Jaarverslag WIK en Lekvogels 1979	C. Spek
Boekje openbare verpachtingen 1932	A. Bassa
Psychrometer	G. de Wildt
Computer	C. Gielis
2 computers, 3 monitoren, 3 toetsenborden en 3 muizen	S. de Ridder
Printer	A. van de Zouwen
Diverse spullen voor de inrichting van de verenigingsruimte	Meerdere personen
CD DTB boeken Ameide en Tienhoven	Hist. Ver. Ameide en Tienhoven
CD Begraafplaatsen Ameide en Tienhoven	Hist. Ver. Ameide en Tienhoven
Scans van Rechtelijke Archieven van Lexmond en Lakerveld. 1588-1747	Hist. Ver. Ameide en Tienhoven
Scans van de DTB boeken van Lexmond. 1622-1814	Hist. Ver. Ameide en Tienhoven
collectie dhr. De Bruin (Boxmeer) Delft	Hist. Ver. Ameide en Tienhoven
Kopieën van DTB boeken Lexmond 1622-1730	Hist. Ver. Ameide en Tienhoven
collectie dhr. De Bruin (Boxmeer) Delft	Hist. Ver. Ameide en Tienhoven
Foto's via A. de Wit	??????
Hinderwetvergunning C. Spek 1930 en 1931	H. Spek
Schilderij Thomas en Gijs de Ruiters, ploegend	I.A. Schep-Bosch

= = = = =

HERKOMST ILLUSTRATIES

Voorpagina	Oude Pastorie, Hei- en Boeicop in 1895 gebouwd, in 2001 gesloopt.	Joh. de With †
Pagina 4,5,6,8 en 9	Foto 1 t/m 5	R. Visser
Pagina 10	Ontvangen foto's	???????
Pagina 11	Toen: Huize De Zoom in 1982	W. van Zijderveld
Pagina 11	Nu: Het nieuwe De Zoom in 2009	W. van Zijderveld
Pagina 25 en 26	Het hutje (Kersbergen)	S. de With
Pagina 28	Rouwkaart	G. de Wildt
Pagina 33	Rivella en Taksi	S. de Ridder
Pagina 34	Koolmes	Mevr. Schrijvershof-Kuus
Pagina 35	Trosbessen	Mevr. Schrijvershof-Kuus
Pagina 36	Foto Liesbeth Osnabrugge enz.	Het Viaanse Kontakt

**Kopij voor het volgende nummer moet voor 15 oktober worden
inleverd.**

© Overname van artikelen of gedeelte daarvan voor publicatiedoeleinden, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de auteur en/of redactie. Onder voorwaarden van duidelijke bronvermelding en toezending van een exemplaar aan de auteur en de redactie.

INHOUDSOPGAVE

Kiezen voor de raad	3
Wetenswaardigheden	4 t/m 9
Foto's ontvangen via A. de Wit	10
Toen en Nu	11
Lexmond in 1959	12 t/m 14
Uit de 'Leerdammer' van 70 jaar geleden	15 t/m 21
De Kluizenaar van Heicop	22 t/m 28
Oud en Nieuw bij de Jansens	29 t/m 31
Over smaak valt niet te twisten	32 t/m 38
Ontvangen van diverse personen	38
Herkomst illustraties	39